

Rätt till förmån enligt förordning 883/2004 vid avstående från utbetalning av barnbidrag

Försäkringskassans ställningstagande

En person som har avstått utbetalning av barnbidrag ska trots det anses ha rätt till förmån i den mening som avses i artikel 68 i förordning 883/2004¹.

Bakgrund

Varför behövs ett rättsligt ställningstagande?

Högsta förvaltningsdomstolen (HFD) har i ett avgörande den 8 juni 2023 kommit fram till att en person som bedömts ha rätt till svenskt barnbidrag kan avstå från att få det utbetalt.²

Med anledning av detta avgörande har det aktualiserats en fråga om hur Försäkringskassan ska bedöma sammanträffande rätt till förmåner enligt artikel 68 i förordning 883/2004 (nedan enbart förordningen) när en person har begärt att inte få barnbidraget utbetalt. För att kunna besvara den frågan måste det klargöras vad som anses vara en rätt till förmån i artikel 68 i förordningen.

Detta rättsliga ställningstagande ska därför definiera vad en rätt till förmån enligt denna artikel innebär och hur Försäkringskassan ska se på ett avstående från utbetalning av barnbidrag när det är fråga om sammanträffande rätt enligt artikel 68 i förordningen.

EU-rättslig reglering och praxis

Artikel 68 i förordningen reglerar prioritering vid sammanträffande rätt till förmåner. Enligt artikeln ska prioriteringsreglerna tillämpas om samma familjemedlemmar har rätt till förmåner under samma period enligt flera medlemsstaters lagstiftning.

Frågan om sammanträffande rätt har aktualiserats i flera avgöranden från EU-domstolen. EU-domstolen har då uttalat bland annat följande. Det följer av domstolens praxis att det inte räcker att sådana förmåner ska utges i en medlemsstat och att de endast, parallellt, skulle kunna betalas ut i en annan medlemsstat, för att sådan kumulation ska anses föreligga i ett bestämt fall. Av domstolens praxis följer nämligen att för att en rätt till familjeförmåner ska anses finnas enligt en medlemsstats lagstiftning, måste lagen i denna stat ge den berörda familjemedlemmen en rätt till förmåner. Det är alltså nödvändigt att den berörda personen uppfyller alla villkor, såväl formella som materiella, i denna stats nationella lagstiftning för att kunna utnyttja denna rätt.³

¹ Europaparlamentets och Rådets förordning (EG) nr 883/2004 av den 29 april 2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen.

² HFD 2023 ref. 32.

³ C-16/09 punkterna 52 och 53, C-347/12 punkterna 73 och 74, C-199/21 punkterna 34 och 35 samt C-36/23 punkt 43.

HFD 2023 ref. 32

HFD har i målet prövat om den som har rätt till barnbidrag kan avstå från att ta emot det. HFD ansåg att det saknades stöd för att inte efterkomma en begäran om att barnbidrag inte ska betalas ut. Domstolen uttalade också att en sådan begäran inte påverkar den lagstadgade rätten till barnbidrag. Den rätten kvarstår även om en förälder avstår från att få bidraget utbetalt. Det innebär att inte heller någon annans rätt till barnbidrag påverkas.

Överväganden

Av artikel 68 i förordningen framgår att om det finns en rätt till förmån under samma period och för samma familjemedlemmar enligt flera medlemsstaters lagstiftning ska prioritetsreglerna i artikeln tillämpas. Förordningen definierar inte vad rätt till förmån innebär, men EU-domstolen har i flera avgöranden uttalat sig om när en rätt till familjeförmåner ska anses finnas. Avgörande för bedömningen har varit att den berörda personen uppfyller alla villkor i den nationella lagstiftningen för att ha rätt till en förmån. Den sammanträffande rätten finns därför när den berörda personen uppfyller alla villkor, materiella som formella, för att kunna utnyttja rätten i två eller flera medlemsstater.

Av HFD:s avgörande framgår att en person som har rätt till svenskt barnbidrag kan avstå från att få det utbetalt, men att hen fortfarande har rätt till det. Därmed måste de materiella och formella villkoren för rätten till barnbidrag anses vara uppfyllda även efter ett avstående. Den som har begärt att inte få barnbidraget utbetalt kan dessutom vid ett senare tillfälle ändra sig och begära att få bidraget utbetalt.

Skillnaden mellan att inte ansöka om en förmån när det är ett krav och att avstå från utbetalning av barnbidrag är följaktligen att rätten till förmånen aldrig uppkommer om man inte ansöker om den medan rätten till barnbidrag fortfarande finns kvar när man avstår från att få det utbetalt.

Försäkringskassan anser således att den sammanträffande rätten och hur prioriteringen ska göras inte påverkas när en person avstår från att få barnbidraget utbetalt, eftersom hen fortfarande har rätt till barnbidrag och rätten till en förmån enligt artikel 68 i förordningen därför finns kvar.

Aktuella bestämmelser, rättspraxis m.m.

Artikel 68 i förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen

EU-domstolens dom av den 14 oktober 2010, Schwemmer, C-16/09

EU-domstolens dom av den 8 maj 2014, Wiering, C-347/12

EU-domstolens dom av den 13 oktober 2022, Finanzamt Österreich, C-199/21

EU-domstolens dom av den 25 april 2024, Familienkasse Sachsen, C-36/23

HFD 2023 ref. 32

Mänskliga rättigheter, diskriminering, jämställdhet och barnrätt

Detta ställningstagande bedöms vara förenligt med krav inom mänskliga rättigheter, diskriminering, jämställdhet och barnrätt. Härvid beaktas att

Beslutsdatum
2024-06-05

Vår beteckning
Dnr FK 2024/011189
Serienummer
2024:12

förordning 883/2004 bygger på att en person alltid ska omfattas av något lands lagstiftning.

Försäkringskassan

Ingrid Utne
Beslutsfattare

Julia Fallenius
Sandra Torkelsdotter
Föredragande